

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378.22(410)

Маргарита Дзюба

Хмельницький національний університет

ORCID ID 0000-0001-8077-5532

DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/306-317

ЗМІСТ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті розглянуто зміст освітніх програм професійної підготовки бакалаврів міжнародних відносин в університетах Великої Британії. Висвітлено основні аспекти функціонування бакалаврських програм із міжнародних відносин у британських університетах, особливості змісту професійної підготовки бакалаврів-міжнародників, модульного й інтегрованого навчання, кредитні вимоги для кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Проаналізовано стандарти професійної підготовки бакалаврів міжнародних відносин. З'ясовано ключові компетентності майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин у Великій Британії. Наголошено на знаннях, уміннях і навичках, якими повинні володіти міжнародники. Визначено дисципліни, які формують відповідні професійні компетентності майбутніх міжнародників. Важливе значення має практична підготовка, стажування, річні програми навчання за кордоном. Особливу увагу приділено міждисциплінарним програмам та інтегрованим курсам, які забезпечують необхідну багатопрофільність професійної підготовки бакалаврів-міжнародників.

Ключові слова: міжнародні відносини, досвід Великої Британії, зміст освітніх програм, бакалаврські програми з міжнародних відносин, система кредитів і модулів.

Постановка проблеми. Аналіз стану й динамічного розвитку європейських освітніх систем дозволяє стверджувати, що сучасний етап є епохою глобального реформування освіти на світовому рівні. Відбувається інтернаціональна уніфікація національних освітніх стандартів, диверсифікація освітніх моделей, удосконалення технологій навчання. У той самий час кожна з націй прагне збагатити свій історично напрацьований освітній потенціал, активно вивчаючи інноваційний досвід організації та змісту освіти інших країн. Це допомагає виділити загальні закономірності розвитку освіти, служить формуванню відкритого освітнього простору, дозволяє уникнути помилок, викликаних однобічністю та поспішним запозиченням зарубіжних систем. Відтак, безперечну актуальність набувають порівняльні педагогічні дослідження, що дозволяють співвідносити зарубіжний досвід із вітчизняними проблемами. Водночас не зайвим було б нагадати, що розвинені європейські країни, насамперед Велика Британія, давно пройшли той шлях розвитку освіти, на який щойно ступає наша держава, а отже, мають як позитивний, так і негативний

досвід. Реформуючи систему освіти, слід вибирати позитиви й відкидати негативи досвіду європейських держав.

Звернення до досвіду вищої освіти Великої Британії зумовлене тим, що університетська освіта Великої Британії демонструє високий рівень якості професійної підготовки фахівців відповідно до світових стандартів ринку праці, якість британських дипломів досить висока й визнана міжнародною університетською спільнотою.

Аналіз актуальних досліджень. Наукові аспекти проблеми професійної підготовки фахівців в університетах Великої Британії досліджувалися вітчизняними й зарубіжними науковцями. Британську освіту досліджували українські науковці Т. Биць, Л. Голуб, С. Корешкова, Л. Мовчан та ін. Питання професійної підготовки фахівців у Великій Британії вивчали Н. Авшенюк, Н. Бідюк, О. Гоґа, Т. Десятов, Ю. Кищенко, Н. Мукан, І. Брандбура, О. Пічкара, Л. Пуховська, В. Третько та ін. Значним джерелом щодо вивчення британської освітньої системи є праці зарубіжних науковців: Р. Баттістоні, К. Вебб, В. Гадсон, С. Гейл, Б. Джойс, Л. Гаррісон, Дж. Крейґ, Л. Сез, С. Лайтфут, В. Дж. Міллер, С. Патерсон, Е. Саймон, Дж. Фоулер, Д. Хамблін. Незважаючи на отримані науковцями результати досліджень, які мають незаперечну теоретичну та практичну цінність, окремі аспекти досліджуваної проблеми, зокрема зміст освітніх програм професійної підготовки бакалаврів міжнародних відносин у Великій Британії, залишаються не дослідженими й потребують подальшого вивчення, що визначило мету статті.

Мета статті полягає в розкритті особливостей змісту освітніх програм професійної підготовки бакалаврів міжнародних відносин в університетах Великої Британії.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження: теоретичний (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури), що дає змогу обґрунтувати вихідні положення дослідження; інтерпретаційно-аналітичний метод, на основі якого вивчаються джерела із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення; компаративний – для порівняння й виявлення подібних і відмінних підходів до професійної підготовки бакалаврів міжнародних відносин в університетах Великої Британії..

Виклад основного матеріалу. Освіта в європейських країнах стала чи не найпершою інституцією, яка була інтегрована в єдиний трансєвропейський навчальний простір. Сучасна система вищої освіти Великої Британії є добре продуманою, сформованою, стійкою структурою з широко диверсифікованою мережею закладів освіти, які ефективно

виконують свої основні завдання як щодо забезпечення освіти всіх категорій населення, так і задоволення потреб ринку праці у висококваліфікованих фахівцях різної кваліфікації, у тому числі в галузі міжнародних відносин. Підготовка бакалаврів міжнародних відносин є одним із пріоритетних напрямів діяльності британських закладів вищої освіти. Про якість реалізації цього завдання свідчить рівень міжнародного престижу держави та продуктивність її міжнародних зв'язків.

Міжнародні відносини є одним із важливих напрямів професійної підготовки фахівців у системі гуманітарної освіти Великої Британії. Ця спеціальність користується значною популярністю та пропонується більшістю університетів Великої Британії. Університет Кембріджа (University of Cambridge), Університетський коледж Лондона (University College London), Лондонська школа економіки і політології (London School of Economics and Political Science), університети Шеффілда (University of Sheffield), Воріка (англ. University of Warwick), Екзетера (University of Exeter), Сасекса (англ. University of Sussex), Нотінгема (University of Nottingham), Бірмінгема (University of Birmingham), Кента (University of Kent), Йорка (University of York) займають високі позиції у світових і національних рейтингах щодо якості викладання й наукових досліджень у галузі міжнародних відносин.

Університети Великої Британії пропонують широкий спектр освітніх послуг, відображених в інтегрованих програмах: Journalism, Media and Communication and International Relations; International Relations and Social Policy; International Relations and Diplomacy; International Relations with Journalism; International Relations with Languages; Politics and International Relations and Journalism; International Foundation in Social Sciences and Media – Politics; International Relations and Sociology; International Business; International Relations and Theology and Religious Studies; Economics and International Relations; International Relations and International Law; International Management and Modern Languages; History and International Relations; International Relations with Sociology; Politics and International Relations and Philosophy; Global Politics and International Relations; International Finance; Economics, Politics and International Relations; Geography and International Relations; International Management; International Business; International Development; International Relations with Quantitative Methods; International Business and Management; International Politics and Security; Law and International Relations; Philosophy and International Relations; International Media and Communications Studies; Criminology and International Relations.

Після завершення навчання випускникам присвоюється ступінь бакалавра міжнародних відносин (BA International Relation), а також подвійна, потрійна, основна та додаткова спеціальність: бакалавра міжнародних відносин та економіки (International Relation and Economics), міжнародних відносин та іноземних мов (BA International Relation and Foreign Languages), міжнародних відносин та політології (International Relations and Politics), міжнародних відносин та права (BA International Relations and Law) тощо. Окрім різноманітності програм підготовки майбутніх міжнародників, що ґрунтуються на інтеграції академічної та дослідницької складової, теорії та практики, загальноосвітнього та професійного компонентів, міждисциплінарний підхід знайшов своє відображення і в навчальних програмах та змістовому наповненні навчальних дисциплін.

Міжнародники можуть працювати в таких галузях: політика, журналістика, економіка, дослідницька діяльність, приватний сектор тощо. Цей перелік може бути значно розширений, оскільки студенти часто обирають програми, які передбачають отримання подвійної або потрійної спеціальності (наприклад, бакалавр міжнародних відносин і соціології (BA International Relations and Sociology), економіки (BA International Relations and Economics), іноземних мов (International Relations and Foreign Languages), політології (BA International Relations and Politics), права (BA International Relations and Law) тощо).

Стандарти професійної підготовки бакалаврів міжнародних відносин в університетах Великої Британії викладені в документі «Subject Benchmark Statement for Politics and International Relations», розробленому Агенцією із забезпечення якості вищої освіти. В документі подано основні характеристики освітніх програм із міжнародних відносин, а також стандарти присвоєння відповідних кваліфікацій з урахуванням знань, умінь і навичок, якими повинні володіти випускники-політологи (Subject Benchmark Statement for Politics and International Relations, 2019). Документ «Subject Benchmark Statement for Politics and International Relations» охоплює шість ключових аспектів. У цьому документі визначено основоположні принципи міжнародних відносин; описано сутність цієї спеціальності; окреслено вимоги до обсягу знань і розуміння, а також загальні цілі освітніх програм; надано інформацію про загальні та спеціальні компетентності, якими повинні володіти випускники; описано форми й методи викладання, навчання, оцінювання, які є доречними у процесі вивчення міжнародних відносин; перелічено допустимі та типові рівні досягнень випускників.

У документі не визначено вимоги до змісту професійної підготовки бакалаврів-міжнародників, а лише узагальнено розглянуто основні підходи. Бакалавр міжнародних відносин повинен продемонструвати компетентності, які умовно поділяють на три категорії: знання й розуміння предмета; загальні інтелектуальні вміння й навички; особистісні вміння й навички. Щодо знання й розуміння предмета, випускник повинен розуміти сутність і важливість міжнародних відносин як виду діяльності; застосовувати відповідні концепції, теорії, методи для аналізу політичних ідей, установ і практик; демонструвати знання й розуміння різних політичних систем, зокрема їхньої сутності та механізмів розподілу влади, особливостей їхнього функціонування в соціальному, економічному, історичному й культурному контекстах, а також взаємозв'язків між ними; критично оцінювати різні трактування міжнародних питань і подій. Щодо загальних інтелектуальних умінь і навичок, бакалавр-міжнародник повинен уміти: збирати, систематизувати й застосовувати статистичні дані та інформацію з різних первинних і вторинних джерел; визначати, досліджувати, аналізувати й обґрунтовувати вирішення актуальних проблем сучасності; знаходити переконливі аргументи, синтезувати інформацію та висловлювати судження; самокритично ставитися до процесу свого професійного розвитку; усвідомлювати важливість зовнішніх посилань і етичних вимог, що передбачає осмислене використання інформації та комунікаційних технологій (Subject Benchmark Statement for Politics and International Relations, 2019). Випускник-міжнародник повинен володіти низкою особистісних якостей, зокрема ефективно здійснювати комунікацію в усній і письмовій формах; використовувати комунікаційні й інформаційні технології для отримання та представлення інформації; працювати самостійно, демонструючи ініціативу, самоорганізацію й навички тайм-менеджменту; співпрацювати з іншими з метою досягнення спільних цілей через групову роботу, групові проєкти чи презентації.

Дослідження структури програм підготовки бакалаврів міжнародних відносин у 30 університетах Великої Британії показало, що програми складаються з обов'язкових (core або compulsory) і вибіркових (optional) модулів (London School of Economics and Political Science, University College London, University of Essex, University of Exeter, University of Sheffield, University of Sussex, University of Warwi., University of York, 2020). Вибір кількості та змісту обов'язкових і вибіркових модулів покладається на заклад вищої освіти відповідно до напрямів наукових досліджень інституту, кафедри та наукових інтересів окремих викладачів. У результаті аналізу програм і планів

підготовки бакалаврів міжнародних відносин в університетах Великої Британії визначено, що змістове наповнення програм значно різниться.

У стандартах професійної підготовки бакалаврів міжнародних відносин в університетах Великої Британії зазначено, що в межах освітнього процесу студенти повинні опанувати освітні компоненти таких напрямів: міжнародні організації, режими, глобалізація, міжнародна політична економія, аналіз конфліктів, мирні дослідження, права людини, аналіз зовнішньої політики, територіальні дослідження, дослідження безпеки, теорія міжнародних відносин, міжнародне право, регіональна інтеграція, націоналізм, реалізм і неореалізм, лібералізм, інституціоналізм і соціальний конструктивізм (Subject Benchmark Statement: Politics and International Relations, 2019).

Освітні програми бакалаврів міжнародних відносин також містять інші дисципліни соціального й науково-гуманітарного спрямування, такі як антропология, культурологія, економіка, соціологія, географія, історія, мови, право, література, міжнародний розвиток, філософія, маркетинг та медіа.

Аналіз програм підготовки бакалаврів міжнародних відносин у провідних університетах Великої Британії, свідчить про значну їх варіативність. Причини варіювання навчальних програм зумовлені відсутністю уніфікованих професійних вимог і певними особливостями. По-перше, це зумовлено взаємозв'язком між педагогічною та науково-дослідною діяльністю викладачів. Вибіркові курси, які пропонуються студентам, часто базуються на наукових інтересах окремих викладачів. Таким чином, навчальні програми певної кафедри можуть суттєво змінюватися від одного навчального року до іншого, залежно від відпусток для наукової роботи чи плинності кадрів. Друга причина пов'язана з можливістю самостійного формування студентами освітньої траєкторії, залежно від їхніх інтересів, методів оцінювання чи зручності розкладу. По-третє, слід пам'ятати про відсутність єдиного погляду на сутність міжнародних відносин, що неминуче призводить до варіювання навчальних програм (Gormley-Heenan & Lightfoot, 2014).

До обов'язкових дисциплін, які вивчають бакалаври-міжнародники, належать: «Вступ в міжнародні відносини», «Міжнародна система сьогодні: держави і регіони», «Сучасні міжнародні теорії», «Війна в міжнародній політиці», «Міжнародні конфлікти та співробітництво», «Шляхи дослідження міжнародних відносин», «Міжнародна безпека», «Політичні розслідування в міжнародних відносинах», «Глобальне управління», «Політика і міжнародні відносини».

Вибіркові дисципліни охоплюють широке коло проблем, які стосуються різних аспектів міжнародної діяльності («Політика ідентичності», «Глобалізація і популізм», «Аналіз зовнішньої політики», «Міжнародна політична економія», «Міжнародний бізнес», «Міжнародний маркетинг», «Цифровий маркетинг», «Управління інвестиціями», «Банки і фінансові системи», «Мова, спілкування та суспільство», «Іноземна мова», «Влада і демократія», «Стратегічні дослідження», «ЗМІ в Європі», «Міжнародна торгівля», «Економіка освіти», «Фінансова економіка» тощо, а також особливості політичних систем різних регіонів світу («Політика Сполучених Штатів Америки», «Політика Сполученого Королівства», «Сполучені Штати у світі», «Британська економіка», «Міжнародні відносини сучасного Близького Сходу» тощо. Таким чином, університети забезпечують студентам достатню свободу у формуванні власної освітньої траєкторії.

Практичний досвід є важливим компонентом програм підготовки бакалаврів гуманітарних наук і передбачає проходження практики, навчання через громадську діяльність. Студенти мають можливість проходити практику в органах державного правління та місцевого самоврядування, міжнародних урядових і громадських організаціях, консалтингових компаніях, науково-дослідних центрах.

Більшість бакалаврських програм із міжнародних відносин пропонують студентам, які успішно навчаються, програми, які передбачають навчання за кордоном між другим та останнім курсами в партнерських закладах Європи, США, Канади, Нової Зеландії, Австралії, Азії. Зміст навчання залежить від університета-партнера та дозволяє отримати знання з додаткових спеціалізацій.

Це суттєво поглиблює вибір майбутніх міжнародників факультативних предметів, дає вам доступ до модулів, що викладаються в іншій культурі навчання, і, таким чином, розширює загальний досвід їхнього навчання й підвищує рівень працевлаштування,

Важливим етапом професійної підготовки фахівців міжнародників є науково-дослідна робота, яка характеризується високим ступенем проблемності й актуальності, передбачає виконання індивідуальних і групових проєктних завдань, курсових і дипломних робіт, участь у конференціях, семінарах, конкурсах, роботі наукових центрів та інститутів. Згідно зі статистичними даними профорієнтаційних служб Сполученого Королівства (англ. Association of Graduate Careers Advisory Services), у 2018 році впродовж шести місяців після завершення навчання 43,8 % випускників мали повну зайнятість у Великій Британії, 19,0 % продовжили навчання або

дослідження, 11,2 % мали часткову зайнятість у Великій Британії, 9,8 % залишились безробітними, 6,5 % працювали й навчались, 5,9 % займалися різним, 3,8 % отримали роботу за кордоном (Higher Education Careers Services Unit, 2018). Це свідчить про підтримання ефективної моделі професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з політології в університетах Англії та Уельсу, що сприяє всебічному розвитку фахівців, які володіють актуальними професійними знаннями, вміннями їх практичного застосування для вирішення комплексних проблем суспільства на основі неперервної освіти та постійного професійного розвитку.

Аналіз програм і нововведень відомих університетів Великої Британії показує, що вони переважно спрямовані на організацію підготовки фахівців до професійної діяльності, удосконалення якісного їх навчання, акцентується швидше співпраця, чим гармонізація або стандартизація. Варіативність програм, вільний вибір основних дисциплін і предмета дослідження в межах програми має місце майже в усіх факультетах сучасних університетів Великої Британії. Можливість реалізації індивідуальних навчальних планів забезпечується модульно-блоковою системою побудови програм. Навчання блоками здійснюється на основі гнучкої програми, яка забезпечує студентам можливість виконання різноманітних інтелектуальних операцій і використання отриманих знань під час вирішення навчальних завдань. Така навчальна програма містить послідовні блоки: інформаційний, тестово-інформаційний (перевірка засвоєного), корекційно-інформаційний (у разі невірної відповіді – додаткове навчання), проблемний (розв'язання завдань на основі отриманих знань), блок перевірки й корекції.

Блокове й модульне навчання виникло в результаті розвитку ідей програмування в навчанні. Перший блок навчального плану підготовки бакалаврів-міжнародників складають обов'язкові курси, специфічні для кожної обраної спеціалізації. Другий блок – це елективні курси, які можуть бути як загальноосвітніми, так і спеціальними. Студент має можливість вибирати курси із запропонованих предметів. Елективні дисципліни діляться на дисципліни обмеженого й вільного вибору. Вони можуть включатися до програм будь-якого курсу, але, як правило, найбільш інтенсивно (до 70 %) вивчаються на основному. Співвідношення між обов'язковими й елективними дисциплінами в програмах різних університетів різне й залежить від багатьох параметрів: циклу навчання, його приналежності до державного або приватного сектора, спеціальності тощо. Третій блок складають факультативні курси. Головна відмінність у тому, що елективні

курси, на відміну від факультативних, є заліковими. Велика гнучкість у розробці індивідуальних програм забезпечується можливістю вибору не лише різних курсів, але й певних їх частин. Останнє стало доступним завдяки використанню модульного принципу, який полягає в тому, що курс розбивається на елементи у вигляді дискретних відносно незалежних частин (модулів) (Subject Benchmark Statement: Politics and International Relations, 2019).

Модульне навчання є одним із найбільш цілісних системних підходів до процесу навчання, що забезпечує високоефективну технологію реалізації дидактичного процесу. Сутність дидактичного процесу на основі модульної технології забезпечення полягає в тому, що зміст навчання структурується в автономні організаційно-методичні блоки (модулі). Модуль – навчальний пакет, що охоплює концептуальну одиницю навчального матеріалу. Зміст і об'єм модулів у, свою чергу, варіюються залежно від профільної та рівневої диференціації студентів і дидактичної мети. Такий підхід дозволяє створити умови для вибору індивідуальної траєкторії навчального курсу.

У багатьох університетах Великої Британії використовують у комплексі методику модульного й інтегрованого навчання. Такий принцип побудови освітніх програм дає можливість відносно легко змінити обрану під час вступу у ЗВО спеціальність, при цьому курси, які були обов'язковими для однієї спеціальності, можуть бути зараховані як елективні для іншої. Можливість вибору предметів із різних блоків забезпечує гнучкість усієї системи підготовки фахівців із міжнародних відносин.

Останнім часом усе більшого поширення в підготовці бакалаврів-міжнародників набувають так звані міждисциплінарні програми й інтегровані курси. Бурхливий розвиток науки й техніки робить вузьку спеціалізацію в низці випадків неприпустимою. Тому підготовка висококваліфікованих фахівців часто вимагає впровадження особливих програм, які базуються на міждисциплінарному принципі.

Міждисциплінарні програми – це освітні програми, які існують майже на кожному факультеті. За твердженням учених Великої Британії, міждисциплінарний підхід спрямований на виховання в бакалаврів міжнародних відносин широти поглядів, нестандартності мислення, здібності вирішувати загальні проблеми, які виникають на перетині різних областей, бачити взаємозв'язок фундаментальних досліджень, уміння оцінити ефективність того або іншого нововведення, організувати його практичну реалізацію. Такий підхід передбачає не лише вміння вирішувати, але й формулювати проблеми, бачити складну ситуацію з

різних точок зору, передбачати соціальні й економічні наслідки. Міждисциплінарні програми забезпечують необхідну багатопрофільність професійної підготовки бакалаврів-міжнародників. Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців передбачають підвищення підготовки бакалаврів до майбутньої практичної діяльності шляхом насиченості й різноманітності не лише змісту, але й форм і методів навчання.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Узагальнення результатів наукового пошуку дало змогу виявити позитивні ідеї досвіду підготовки бакалаврів міжнародних відносин в університетах Великої Британії, обґрунтувати рекомендації щодо їх творчого використання в модернізації української системи вищої освіти в умовах інтеграції до світового освітнього простору.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо з дослідженням особливостей формування культури поведінки майбутніх фахівців у галузі публічного адміністрування.

ЛІТЕРАТУРА

- Department for Education.* (2020). Retrieved from: <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-education>.
- Gormley-Heenan, C. & Lightfoot, S. (Eds.) (2014). *Teaching Politics and International Relations*. Palgrave Macmillan UK.
- London School of Economics and Political Science* (2020). *BSc International Relation*. Retrieved from: <https://www.lse.ac.uk/study-at-lse/Undergraduate/Degree-programmes-2020/BSc-International-Relations>
- Politics and international relations. The Quality Assurance Agency for Higher Education.* (2019). Retrieved from: <http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>
- Qualifications in Great Britain. The framework for higher education qualifications in England, Wales and Northern Ireland Report November 2008.* Retrieved from: <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/fheq/selfcertification.pdf>
- The Quality Assurance Agency for Higher Education 2007.* Retrieved from: <http://www.qaa.ac.uk/Pages/default.aspx>
- UK Quality Code for Higher Education.* Retrieved from: <https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/qualifications-frameworks.pdf>
- University College London, UCL.* (2020). *BSc Politics and International Relations*. Retrieved from: <https://www.ucl.ac.uk/prospective-students/undergraduate/degrees/politics-international-relations-bsc>
- University of Essex.* (2020). *BA Economics and Politics*. Retrieved from: <https://www.essex.ac.uk/courses/ug00106/1/ba-economics-and-politics>.
- University of Exeter.* (2020). *BA History and Politics*. Retrieved from: <http://www.exeter.ac.uk/undergraduate/degrees/history/history-politics-corn/>.
- University of Sheffield.* (2020). *BA International Business Management*. Retrieved from: <https://www.sheffield.ac.uk/undergraduate/courses/2020/international-business-management-study-abroad-ba>
- University of Sussex.* (2020). *BA Economics and Politics*. Retrieved from: <http://www.sussex.ac.uk/study/undergraduate/courses/economics/economics-and-politics-ba>.

University of Warwic. (2020). *BA International Management*. Retrieved from: <https://warwick.ac.uk/study/undergraduate/courses/internationalmanagement>

University of York. (2020). *BA International Relations*. Retrieved from: <https://www.york.ac.uk/pep/undergraduate/ba-economics-politics/>.

РЕЗЮМЕ

Дзюба Маргарита. Содержание образовательных программ профессиональной подготовки бакалавров международных отношений в университетах Великобритании.

В статье рассматривается содержание образовательных программ профессиональной подготовки бакалавров международных отношений в университетах Великобритании. Освещены основные аспекты функционирования бакалаврских программ по международным отношениям в британских университетах, особенности содержания профессиональной подготовки бакалавров-международников, модульного и интегрированного обучения, кредитные требования для квалификационного уровня «бакалавр».

Проанализированы стандарты профессиональной подготовки бакалавров международных отношений. Выяснены ключевые компетентности будущих специалистов в области международных отношений в Великобритании: знания, умения и навыки, которыми должны владеть бакалавры-международники. Определены дисциплины, которые формируют соответствующие профессиональные компетентности будущих бакалавров-международников. Важное значение имеет практическая подготовка, стажировка, летние программы обучения за рубежом. Особое внимание уделено междисциплинарным программам и интегрированным курсам, которые обеспечивают необходимую многопрофильность профессиональной подготовки бакалавров-международников.

Ключевые слова: *международные отношения, опыт Великобритании, содержание образовательных программ, бакалаврские программы по международным отношениям, система кредитов и модулей.*

SUMMARY

Dziuba Marharyta. Content of educational programs for bachelors of international relations at the UK universities.

The article considers the content of educational programs for bachelors of international relations in the universities in the United Kingdom. The main aspects of the functioning of bachelor's programs in international relations in British universities, features of the content of professional training of international bachelors, modular and integrated training, credit requirements for the qualification of the "bachelor" level are covered. The standards of professional training of bachelors of international relations are analyzed. The key competences of future specialists in the field of international relations in the United Kingdom have been clarified. Marked on the knowledge, skills and abilities that internationals should possess. Disciplines that form the relevant professional competences in international relations have been identified. Practical training, internships, summer training programs abroad are important. Particular attention is paid to interdisciplinary programs and integrated courses that provide the necessary multidisciplinary training of bachelors. Interdisciplinary programs and integrated courses have become increasingly common in the preparation of international bachelors. The rapid development of science and technology makes narrow specialization in some cases unacceptable. Therefore, the training of highly qualified specialists often requires the introduction of special programs based on the interdisciplinary principle. The interdisciplinary approach is aimed at developing in bachelors in international relations of breadth of views, non-standard thinking, the ability to solve common problems that arise at the intersection of different areas, to see the relationship of basic research, the ability to evaluate the effectiveness of

innovation. This approach involves not only the ability to solve, but also to formulate problems, to see a difficult situation from different points of view, to anticipate social and economic consequences. Interdisciplinary programs provide the necessary multidisciplinary training of international bachelors. Modern requirements for professional training include increasing the preparation of bachelors for future practical activities by diversity not only of content but also forms and methods of teaching. The generalization of scientific research results allows to identify positive ideas of experience in training bachelors of international relations in British universities, to substantiate recommendations for their creative use in modernizing the Ukrainian higher education system.

Key words: *international relations, experience of Great Britain, content of educational programs, bachelor programs in international relations, system of credits and modules.*

UDC 378:61]-048.37:34]-048.22(73)

Alla Kulichenko

Sumy State Pedagogical University Named after A. S. Makarenko
ORCID ID 0000-0003-1469-3816

Maryna Boichenko

Sumy State Pedagogical University Named after A. S. Makarenko
ORCID ID 0000-0002-0543-8832

DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/317-330

THE U.S. ACTS ON INNOVATION ACTIVITY: IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES IN MEDICAL EDUCATION

The article reveals the U.S. Acts on innovation activity, implementation of the principles in medical education. It turned out that in the 1980s, the American Congress passed numerous laws running the U.S. innovation activity even in the 21st century. Thus, there were the following significant Acts for medical education: the Stevenson-Wydler Technology Innovation Act of 1980, the Government Patent Policy Act of 1980 (a.k.a. Bayh-Dole Act of 1980), the Small Business Innovation Development Act of 1982, the National Cooperative Research Act of 1984, and the Federal Technology Transfer Act of 1986. Besides, at the end of the 20th century there was a report on the inspection of ten research universities implementing The Bayh-Dole Act of 1980.

Key words: *U.S. Acts, innovation activity, nonprofit institutions, medical education, research universities, innovations, patents, technology transfer, royalties.*

Introduction. The main activity of the first American medical schools was to train a sufficient number of specialists who would provide qualified medical care to the population after graduation. Subsequently, scientific activities were added to educational ones, the combination of which, as a result, gave rise to innovations. Although there were innovative activities when consciously or unconsciously improved the educational process. As a result, there were new principles, forms, and methods of teaching, which had positive effects and attracted students to study in a particular education institution.

With the development of scientific and technological progress, the human idea of nature and its possibilities changed. New inventions appeared, both material and intellectual, aimed at application in human life. The